

PS511

ПСИХОПРОФИЛАКТИКА НА ДЕТСТВОТО

Актуал.: Протокол №5/28.09.2022г. на УНС-ЦХН

Лектор: проф. д-р Мария Алексиева

АНОТАЦИЯ

Превръщането на малкото дете в зряла личност е сложен и многостранен процес. Неговите биологични и социални аспекти разкриват историята на развитието на човешкия индивид в цялата ѝ пълнота. Това развитие е непрекъснат и прогресивен процес, който в отделни свои фази ускорява хода си, в други го забавя. Нещо повече процеса на развитие довежда до разгъване на заложените възможности на човека в зависимост от пълнотата и богатството на външните въздействия. Взаимодействието между вроденото и придобитото лежи в основата на този сложен процес. В неговите «критични» точки се създават възможности за нарушаването на хармоничното развитие и появата на едни или други психични разстройства.

Всичко това извежда на преден план необходимостта от **изучаване на възможностите и начините за предпазване от психични разстройства** при децата изобщо и особено за предотвратяване на рецидиви при прекарвали вече психично заболяване деца и юноши.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ИЗХОДНИ УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

Курсът **Психопрофилактика на детството** насочва вниманието на студентите магистранти към формиране на умения за преодоляване на различни ситуации, свързани с условията, в които расте и се развива детската личност. На този етап нито в училище, нито в семейството някой учи детето да разпознава и назовава чувствата си. В някои случаи дори се забранява изразяването им, особено на тези с негативен знак. И така постепенно и чувствата, и преживяванията във взаимоотношенията се превръщат в нещо забранено или срамно, което не трябва да се показва. Потискането на чувствата, забранени за експресиране, води до блокажи и незавършени емоционални процеси. Това от своя страна повлиява негативно – както психичното здраве на индивида, така и взаимоотношенията му с околните, поведението му, работоспособността му, възможността му за пълноценно функциониране и за изпитване на радост от живота.

Конкретните цели, към които е насочено вниманието са:

1. Да се проследят и анализират различни групи психични разстройства при децата от позициите на възрастовите особености, които придават специфичен облик на нормалната реактивност и на реактивността при патологични условия..

2. Да се запознаят студентите с основни принципи на психопрофилактиката на детството, спецификата на подходите, които се изискват при превенция и преодоляване на различни психични разстройства в периода на детското развитие.

3. Да се подпомогне умението за ранно откриване на симптоми на различни психични разстройства при децата и разработване на индивидуални дейности за преодоляване.

4. Да се формират умения, ориентирани към преодоляване на различни ситуации, имащи отношение към условията в които расте и се развива детската личност.

Като изходни учебни резултати се очаква, студентите да:

- умеят да анализират различни групи психични разстройства при децата от позициите на възрастовите особености ;
- познават основни принципи на психопрофилактиката на детството и спецификата на подходите за превенция и преодоляване на различни психични разстройства в периода на детското развитие
- прилагат на практика знанията си за диагностициране и консултиране;
- формират и развиват умения за ранно откриване на симптоми на различни психични разстройства при децата и разработване на индивидуални дейности за преодоляване.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината е част от учебния план на Магистърска програма по Предучилищна и начална училищна педагогика и има надграждащ и интегриран характер.

ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ

Задочно обучение

СТАТУТ И СТРУКТУРА

Специалност	Статут	Кредити	Дистанционно обучение				Редовно обучение			Задочно обучение		
			Пр	л	с	общо	л	с	общ	л	с	общо
ПНУП	Задължителна	6										
							30	30	60	30		30

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Психопрофитика на детството като научно направление. Видове психопрофилактика

Брой часове: 2

Съдържание: Детството е съществено за здравето развитие на личността. В този период се изграждат афективните нагласи, а неблагоприятните преживявания оставят дълбока следа.

Биологичните и неврофизиологичните особености на детето нанто и специалното му положение в сферата на човешките отношения определят специалните и общи изисквания за неговото развитие, наречени основни афективни потребности на детето. От биологична гледна точка те са свързани със слабостта и незрялостта на детския

организъм, а от психологическа гледна точка - зависимост на детето от другите и особено родителите.

Тема 2. Психично здраве при деца. Паническото разстройство и как да предпазим децата от него. Недостиг на внимание. Хиперактивност и хипоактивност. Аспергер синдром

Брой часове: 2

Съдържание: Паническото разстройство е най-честото тревожно разстройство. Счита се, че трима от всеки 100 души население развиват паническо разстройство в даден момент от живота си. Жените боледуват около два пъти по-често от мъжете. Състоянието може да започне във всяка възраст, но най-често началото е между 20 и 30 годишна възраст.

Тема 3. Групи психични разстройства при децата от позициите на възрастовите особености, които придават специфичен облик на нормалната реактивност и на реактивността при патологични условия

Брой часове: 3

Съдържание: Тревожните разстройства са група от психични заболявания, при които водещ симптом е чувството за застрашеност. За разлика от страховете състояния, при които има определен обект, който предизвиква страх, за тревожните разстройства е характерно едно дифузно и неопределено усещане за заплахата, която е предполагаема и няма реален причинител. В основата на паническото разстройство, като част от голямата група на тревожните разстройства, стои повтарянето на пристъпи на паника – особено силна степен на тревожност, до степен на усещане за жизнена застрашеност (витален страх).

Тема 4. Психопрофилактика за избягване на депресиите и социалната изолация

Брой часове: 3

Съдържание: Много хора със симптоми за недостиг на внимание, състояние, известно още като разстройство на вниманието, са неспособни да стоят дълго време на едно място, да планират работата и живота си, да завършват започнатите задачи. Те изпитват затруднения да контролират всичко, което се случва около тях.

Тема 5. Основни принципи на психопрофилактиката на детството

Брой часове: 2

Съдържание:

Тема 6. Подходи за превенция и преодоляване на различни психични разстройства в периода на детското развитие

Брой часове: 3

Съдържание: Взаимодействието между вроденото и придобитото лежи в основата на този сложен процес. В неговите критични точки се създават възможности за нарушаване на хармоничното развитие и за поява на едни или други **психични разстройства при децата**. Не е възможно да се разберат психичните заболявания на детето и юношата, ако те не се видят и анализират от позициите на възрастовите особености, които придават специфичен облик на нормалната реактивност и на реактивността при патологични условия.

Тема 7. Повтарящите се негативни модели. Най-често срещаните родителски грешки. Неосъзнатост. Негативизъм. Родителската агресия. Забрани и наказания. Консерватизъм, предрассъдъци и суеверия. Манипулативност. Прекалено обгрижване. Обсебване

Брой часове: 3

Съдържание: Това е най-грубата и недопустима родителска грешка, която за съжаление все още много родители си позволяват. Физически или психически (заплахи, обиди, унижителни наказания), агресията винаги поражда ответна агресия, която детето не може да изяви пред родителя си и я задържа, насочвайки я несъзнателно срещу себе си, срещу връстниците си или срещу по-слабите от него.

Тема 8. Чувство за вина и компенсации. Липса на граници. Теми табу. Сложната тема на любовта. Най-добрият старт? Щастие! Любов към себе си

Брой часове: 3

Съдържание: "Вината е една торба с тухли, която просто трябва да оставиш!" Често си мислим погрешно, че трябва да водим някаква неистова вътрешна битка с нея или че съществува някакъв процес на преодоляването и с множество последователни стъпки. Но преди всичко става дума за вътрешно решение. Решение да не се чувстваш постоянно и за всичко виновна. Без него никакви стъпки не помагат. Защо обаче е толкова трудно за някои да вземат това решение?

Никой от нас не се ражда със съзнателно чувство за вина. Често обаче тя се оказва основен инструмент за възпитание в семейството и то не защото родителят не обича детето си, а защото и той го прави несъзнателно, тъй като и него самия са го възпитавали по този начин. В този смисъл нямаме вина за това, че сме станали такива, каквито сме, но ако не се харесваме, а нищо не правим, за да се променим, можем да се смятаме за виновни.

Тема 9. Положително мислене. Вътрешна хармония. Преодоляване на страховете. Страхът от смъртта. Страхът от родителите. Страхът от неуспех. Отворен ум

Брой часове: 3

Съдържание: Всеки родител мечтае детето му да е щастливо, да е способно да взема правилните за себе си решения. Но как да бъде постигнато това? В училище никой не го учи как да мисли, как да поема рискове и да избира най-доброто. Детето естествено приема начина на мислене на родителите си. Затова много често съдбите и грешките на децата повтарят съдбите и грешките на родителите.

Тема 10. Собствена житейска философия. Мечти. Забавления. Приятелства. Равнопоставеност. Толерантност и разбиране. Благодарност. Доверие.

Брой часове: 3

Съдържание: Децата са умалени копия на възрастните, в които могат да се видят собствени недостатъци. Те са най-ценните учители, които срещаме в живота си. Те ни провокират и мотивират да се развиваме и ставаме по-добри. Родителите често проявяват пренебрежение към детските мечти. Подценявайки потенциала на децата си вследствие на собствения си негативизъм, тези родители наричат себе си „реалисти“. Те поставят летвата ниско, за да се предпазят от разочарование, но това е несправедливо към децата. Такова родителско отношение може да окаже трайни негативни последици върху развитието на детето...

Тема 11. Положителна нагласа към произхода си. Специалните деца правят и родителите си специални

Брой часове: 3

Съдържание: Семействата често изживяват реакциите на фрустрация, конфликт и стрес, особено когато става въпрос за отглеждането и възпитанието на дете със специални образователни потребности (СОП). Родителите на такива деца обикновено са свръхчувствителни към теми, касаещи увреждането на детето. При повечето от тях се

наблюдават съпротиви спрямо диагностицирането и приемането на проблема, дори когато са налице видими признаци за изоставане в развитието, разстройства в емоциите и поведението, нарушена успеваемост в училище и др. Те често negliжират или прикриват проблема като че ли се стремят да избягат от него. Търсят различни външни фактори, които според тях са причина за състоянието на детето.

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

Учебното съдържание по дисциплината е ориентирано към смесения тип обучение, което се характеризира с интегриране на разнообразни информационни и комуникационни технологии и традиционни и интерактивни методи на преподаване.

С цел да се провокира мисленето на студентите, както и да се мотивира участието им в хода на работата по време на лекциите се използва т.нар. интерактивна лекция. Тя дава възможност съдържанието по дадена тема да се „разбие“ на сегменти – сегмент на лекция в съчетание със сегмент, по който студентите работят по групи или самостоятелно върху определена част от съдържанието, участват в дебати, представят журналистически материали по поставени от преподавателя задачи.

Курсът е разработен в електронен вид. Качен е в обучителната платформа MOODLE и осигурява достъп на студентите по всяко време и място до учебните материали – теоретични и практически.

В платформата, курсът на обучение е представен чрез ресурси под формата на теоретични материали, PowerPoint презентации, връзки към интернет сайтове, електронни списания, е-книги, електронна библиотека на БСУ, видео материали и др. ресурси.и др., и чрез разнообразни дейности за студентите - уроци, тестове, форуми за обсъждане.

МЕТОДИ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Методи на преподаване

Учебният план предполага курсът по Психопрофилактика на детството да бъде лекционен. С цел да се избегне преподаване на абстрактно-теоретично ниво и да се провокира мисленето на студентите, както и да се мотивира участието им като основен метод по време на лекциите се използва т.нар. ***интерактивна лекция***.

Помощни методи на преподаване са: дискуссионни методи; методи, генериращи идеи; ситуационни методи; презентационни методи.

Критерии за оценяване*

1. Критерии за допускане до изпит. До изпит се допускат студенти, които са:

- посетили 80% от присъствените часове по дисциплината;
- разработили материали, възложени за изпълнение по време на семестъра;
- успешно издържали изпитен тест;
- разработили и защитили курсов проект.

2. Семестриален изпит

Провежда се в две части:

- Тест по конспекта на дисциплината
- Защита на курсов проект с помощта на Power Point Presentation, Prezi презентация

3. Метод на формиране на семестриалната оценка

Крайната оценка по дисциплината се формира въз основа на всички изпълнени задания по дисциплината в указаните за това срокове, като 50% е тежестта на оценката е от защитата на курсовия проект.

*Забележка:

Цялостна информация свързана с описание на курса, очаквания към обучаемите, съдържание на курса, начин за получаване на студентските кредити по дисциплината, изпитен въпросник, литература за подготовка за изпита, оценяване по дисциплината са представени в електронния вариант на курса в MOODLE.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Бърк, Л. Изследване на развитието през жизнения цикъл, Дилок, 2012
2. Гроздински, Л. Насилието – начин на живот, Изток-Запад, 2013
3. Доус, Р. Кула от карти, Изток-Запад, 2010
4. Ернандес Г. Дж. Явина, Приказки за щастие, AMG Publishing, С. 2013
5. Илиев, Вл. Социалното познание: Контури на рефлексията, Лега Артис, 2008
6. Кентауиц, Б. Експериментална психология, Изток-Запад, 2011
7. Коупланд Е. Книга за депресиите, ЛИК, 2013-05-30 Попов, Г. Психопатология, Феноменология, Методология, Стено, 2012
8. Стаматов, Р., Н. Енчев, Човешкото поведение, Хермес, 2012
9. Уилямс М., Д. Пелман, Осъзнатост: Път за преодоляване на тревожността и стреса, Хермес, 2013
10. Фром, Е. Душата на човека, Кибеа
11. Шахънска, Е. Раят зад страха, Селф-хелт, 2012

PS511

ПСИХОПРОФИЛАКТИКА НА ДЕТСТВОТО

Лектор: проф. д-р Мария Алексиева

ИЗПИТЕН ВЪПРОСНИК ПО ПСИХОПРОФИЛАКТИКА НА ДЕТСТВОТО

1. Психопрофитика на детството Като научно направление. Видове психопрофилактика.
2. Психично здраве при деца. Паническото разстройство и как да предпазим децата от него. Недостиг на внимание. Хиперактивност и хипоактивност. Аспергер синдром
3. Групи психични разстройства при децата от позициите на възрастовите особености, които придават специфичен облик на нормалната реактивност и на реактивността при патологични условия
4. Психопрофилактика за избягване на депресиите и социалната изолация
5. Основни принципи на психопрофилактиката на детството
6. Подходи за превенция и преодоляване на различни психични разстройства в периода на детското развитие
7. Повтарящите се негативни модели. Най-често срещаните родителски грешки. Неосъзнатост. Негативизъм. Родителската агресия. Забрани и наказания. Консерватизъм, предразсъдъци и суеверия. Манипулативност. Прекалено обгрижване. Обсебване
8. Чувство за вина и компенсации. Липса на граници. Теми табу. Сложната тема на любовта. Най-добрият старт? Щастие! Любов към себе си
9. Положително мислене. Вътрешна хармония. Преодоляване на страховете. Страхът от смъртта. Страхът от родителите. Страхът от неуспех. Отворен ум
10. Собствена житейска философия. Мечти. Забавления. Приятелства. Равнопоставеност. Толерантност и разбиране. Благодарност. Доверие.
11. Положителна нагласа към произхода си. Специалните деца правят и родителите си специални

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Бърк, Л. Изследване на развитието през жизнения цикъл, Дилок, 2012
2. Гроздински, Л. Насилието – начин на живот, Изток-Запад, 2013
3. Доус, Р. Кула от карти, Изток-Запад, 2010
4. Кентауиц, Б. Експериментална психология, Изток-Запад, 2011
5. Коупланд Е. Книга за депресиите, ЛИК, 2013-05-30 Попов, Г. Психопатология, Феноменология, Методология, Стено, 2012
6. Стаматов, Р., Н. Енчев, Човешкото поведение, Хермес, 2012
7. Уилямс М., Д. Пелман, Осъзнатост: Път за преодоляване на тревожността и стреса, Хермес, 2013
8. Фром, Е. Душата на човека, Кибеа
9. Шахънска, Е. Раят зад страха, Селф-хелт, 2012